

Старко І.Є.

викладач,

*Львівський техніко-економічний коледж
Національного університету «Львівська політехніка»*

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Перехід вітчизняної економіки на інноваційний шлях розвитку зумовлений визнанням результатів інтелектуальної діяльності, які втілені у нематеріальні інтелектуальні активи, важливими чинниками стабільності бізнесу та зростання вартості підприємства. Здатність справедливо оцінювати та ефективно використовувати такі активи дозволяє досягти успіху в управлінні підприємством. Правильність та достовірність оцінки результатів інтелектуальної діяльності полягає у баченні таких активів як інструментів оновлення та модернізації виробництва.

Процесу розвитку індустрії інформаційно-інтелектуальних продуктів притаманні певні риси, а саме: знання у продуктах і товарах формує більшу частину створеної суспільством вартості внаслідок зростання наукової місткості товарів і послуг; на міжнародних ринках домінують інтелектуальні товари і послуги й за оцінками експертів світовий ринок інтелектуальних товарів і послуг зростає у п'ять разів швидше, ніж традиційні ринки; діяльність з виробництва, передавання й використання знань набуває першочергового значення; істотною рисою сучасного виробництва постає домінування працівників, пов'язаних із продукуванням і застосуванням знань, над індустріальними працівниками; глобалізація ринку, зростання чисельності підприємств, нові технології, що полегшує вихід на нові ринки та сприяє виникненню гіперконкуренції; зростання трансакційних витрат, пов'язаних з пошуком інформації, вивченням ринку, укладанням контрактів і контролем за їх виконанням, захистом прав власності; інтеграція процесів оброблення й отримання інформації забезпечила величезний соціальний, культурний і синергійний економічний ефект [1].

Згідно Цивільного кодексу України майнові права на об'єкти інтелектуальної власності, що створені чи замовлені з виконанням трудового договору, належать спільно працівнику, що створив цей об'єкт, і юридичній/фізичній особі, де/чи в якій він працює, якщо інше не встановлено договором. Відповідно, створений результат інтелектуальної діяльності у зв'язку з виконанням трудового договору, належить на правах власності не тільки його творцеві, але і юридичній/фізичній особі, з якою укладено договір. Умовно об'єкти права інтелектуальної власності поділяють на чотири групи. До першої групи відносять авторські і суміжні з ними права – комп'ютерні програми, літературні та художні твори, компіляції даних (бази даних), фонограми тощо. Другу групу складають об'єкти промислової власності: промислові зразки, винаходи, корисні моделі, компонування (топографії) інтегральних мікросхем, раціоналізаторські пропозиції. До третьої групи відносяться сорти рослин і породи тварин, які прирівняні до об'єктів

промислової власності за своїм правовим режимом і при відповідності вимогам закону визнаються об'єктами інтелектуальної власності. Четверту групу складають торговельні марки, комерційні найменування, географічні зазначення, комерційні таємниці, що в правовому режимі також прирівнюються до об'єктів промислової власності [2].

Вибір підходів до організації оцінки результатів інтелектуальної діяльності на підприємстві базується на таких факторах, як: вплив на вартість підприємства, що визначає специфіку показників, які характеризують інтелектуальні ресурси; стадія життєвого циклу, що визначає набір індикаторів, які відіграють суттєву роль на відповідній стадії; тип корпоративного управління, який впливає на вибір підходу до оцінки інтелектуальних ресурсів та визначає вид функції показників у відповідній системі управління. Оскільки інтелектуальним ресурсам притаманний нематеріальний характер, то при оцінці результатів інтелектуальної діяльності необхідно враховувати такі їх особливості: існуючі протиріччя у практиці оцінки і обліку окремих видів інтелектуальних ресурсів; моральний знос окремих складових інтелектуальних активів; особливості ліквідності результатів інтелектуальної діяльності [3].

Згідно Національного стандарту № 1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав» оцінка майнових прав проводиться із застосуванням методів оцінки, які є складовими частинами методичних підходів або є результатом комбінування кількох методичних підходів, а також оціночних процедур. Оцінювач застосовує, як правило, кілька методичних підходів, що найбільш повно відповідають визначенню меті оцінки, виду вартості за наявності достовірних інформаційних джерел для її проведення. З метою обґрунтування остаточного висновку про вартість об'єкта оцінки результати оцінки, отримані із застосуванням різних методичних підходів, зіставляються шляхом аналізу впливу принципів оцінки, які є визначальними для мети, з якою проводиться оцінка, а також інформаційних джерел на достовірність результатів оцінки [4].

Узагальненими методичними підходами до оцінки нематеріальних інтелектуальних активів є такі як: витратний, ринковий (порівняльний) та дохідний, використання яких залежить від специфіки кожного об'єкта інтелектуальної власності та від кількості і якості даних, які доступні для обґрунтованого застосування кожного з підходів.

Критеріями та умовами застосування окремих методів оцінки результатів інтелектуальної діяльності будуть:

– витратні методи: можливість оцінки усіх витрат на створення та придбання нематеріального активу (метод прямого відтворення), максимальна вартість інтелектуального активу визначається мінімальною ціною, яку необхідно заплатити за придбання активу аналогічної корисності або споживчої вартості (метод вартості заміщення), відновна вартість активу визначається як сума витрат, необхідних для створення нової точної копії оцінюваного активу в сучасних цінах (метод відновлюваної вартості);

– ринкові методи: можливість порівняння об'єкта інтелектуальних активів, що оцінюється, з вартістю аналогічних об'єктів, які були реалізовані на ринку (метод прямого аналізу порівняння продаж), умовне припущення, що

об'єкти інтелектуальної власності, не належать підприємству і частина виручки у вигляді винагороди (роялті) вважається додатковим прибутком, який створюється даним об'єктом інтелектуальних активів (метод звільнення від роялті);

– дохідні методи: можливість визначення джерел, величини та ставки капіталізації чистого прибутку, що його дає відповідний нематеріальний актив (метод капіталізації прибутку); визначення оцінки майбутніх грошових потоків, від використання об'єкта інтелектуальної власності і величини амортизації цього об'єкта (метод дисконтування майбутніх грошових потоків).

Існуючі методичні підходи до оцінки результатів інтелектуальної діяльності будуть удосконалюватись у зв'язку з тим, що наявність та ефективне використання підприємством об'єктів інтелектуальної власності виступає однією із найбільш суттєвих переваг у ринкових умовах господарювання.

Список використаних джерел:

1. Інноваційний розвиток економіки: модель, система управління, державна політика / [за ред. Л. І. Федулова]. – К., 2005. – 549 с.
2. Цивільний кодекс України : закон України від 16.01.2013 р. № 435-IV : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15/page>.
3. Молодчик М. А. Интеллектуальный капитал компании: диагностика и подходы к управлению / М. А. Молодчик. – Пермь : Изд-во Перм. нац. исслед. политехн. ун-та, 2012.
4. Про затвердження Національного стандарту № 1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав» : постанова Кабінету Міністрів України від 10.09.2003 р. № 1440 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1440-2003-%D0%BF/page>.

Стрижиченко Н.О.

кандидат економічних наук, доцент,

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ: ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ АСПЕКТ

Було б нерозважливо вважати можливою підприємницьку діяльність без ризику, бо без ризику немає бізнесу. Більше того, відсутність ризику, тобто небезпеки виникнення непередбачених і небажаних для господарюючого суб'єкта наслідків його власної діяльності, як правило, шкодить економіці, оскільки підриває її динамічність і ефективність. Розглядаючи сутність і зміст ризику, зараз уже немає необхідності доводити, що успіх підприємця, бізнесмена, менеджера в значній мірі залежить від розуміння відношення до ризику, до процесу управління ризиком.

Без знань про ризик господарюючий суб'єкт неповноцінний. Для будь-якої підприємницької діяльності важливим є не запобігання ризику взагалі